

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра англійської філології та філософії мови

Курсова робота
Засоби впливу на формування образів мовної свідомості
носіїв різних мов

Василенко Лілії Володимирівни
студентки групи Па 09-21
факультету германської філології і перекладу
денної форми здобуття освіти
спеціальності 035 Філологія

Науковий керівник
кандидат філологічних наук,
доцент, професор кафедри
Терехова Д.І.

Національна шкала зараховано

Кількість балів 75

Оцінка ЄКТС C

Київ 2024

Ministry of Education and Science of Ukraine
Kyiv National Linguistic University
The Department of English Philology and Philosophy of Language

Course Paper

**Means of influencing the formation of images of language consciousness
of speakers of different languages**

Liliia Vasylenko

Group PA 09-21

The Faculty of Germanic Philology and Translation

Full-Time Study

Speciality 035 Philology

Research Adviser

Assoc. Prof. **Diana Terekhova**

PhD (Linguistics)

Kyiv 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. МОВНА СВІДОМІСТЬ. ЗАСОБИ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ ОБРАЗІВ МОВНОЇ СВІДОМОСТІ. ТЕОРЕТИЧНИЙ ОГЛЯД ТА АНАЛІЗ.....	6
1.1 Поняття мовної свідомості, її рівні та функції.....	6
1.2 Формування образів мовної свідомості.....	8
1.3 Засоби впливу на формування образів мовної свідомості та аналіз їх впливу.....	9
1.3.1. Етнокультурний вимір.....	9
1.3.2. Мовні норми та стандарти.....	10
1.3.3. Медіа та культурне середовище, соціокультурний контекст.....	11
1.3.4. Освіта та мовне виховання.....	11
1.3.5. Власний досвід.....	12
Висновки до розділу 1.....	14
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА. АНАЛІЗ АСОЦІАТИВНИХ ПОЛІВ СТИМУЛІВ НА ПРИКЛАДІ СЛІВ-СТИМУЛІВ «ЗРАДА / BETRAYAL». РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	16
2.1. Результати аналізу асоціативного поля стимулу ЗРАДА.....	16
2.2. Результати аналізу асоціативного поля стимулу BETRAYAL.....	18
2.3. Зіставлення асоціативних полів стимулів ЗРАДА / BETRAYAL.....	20
Висновки до розділу 2.....	21
ВИСНОВКИ.....	22
RESUME.....	23
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	25
ДОДАТКИ.....	27

ВСТУП

У контексті глобалізації та культурного розмаїття, вивчення впливу засобів на формування мовної свідомості має важливе значення для розуміння мовного розвитку та культурних взаємовідносин.

Актуальність теми. Оскільки сучасний світ характеризується різноманітністю мов та культур, величезного значення набуває вивчення мовних явищ. Одним з ключових аспектів дослідження є формування образів мовної свідомості, яке визначається впливом різних факторів, що будуть зазначені та детально розкриті в ході дослідження. Це дозволить краще зрозуміти процеси мовного усвідомлення та їх вплив на суспільство.

Мета та завдання дослідження. Метою цього дослідження є аналіз і виявлення засобів, які впливають на формування образів мовної свідомості носіїв різних мов, а саме: української та англійської.

Завдання включають визначення таких складових як: Етнокультурний вимір, мовні норми та стандарти, медіа та культурне середовище.

Матеріал — результати асоціативного експерименту (анкетування), наукові статті.

Методи дослідження. Літературний аналіз, передбачає дослідження наукових джерел, книг, статей, інтернет-ресурсів та інших матеріалів, що стосуються теми курсової роботи. Це дозволяє отримати обґрунтовані докази та концепції для підтримки аргументації.

Анкетування, полягає у створенні та проведенні анкети серед відповідної аудиторії для збору даних щодо певних аспектів теми дослідження.

Метааналіз, передбачає аналіз результатів попередніх досліджень, щоб зробити висновки на основі загального огляду наукових даних.

Практична значимість полягає в подальшій можливості інших дослідників використання цієї роботи як базу та одного з джерел при проведенні наступних досліджень.

Структура роботи — робота (32 сторінки) складається зі вступу, двох розділів, висновків, резюме, списку використаних джерел (18, з них 8 - англійською мовою), двох додатків та прикладів анкет.

РОЗДІЛ 1. МОВНА СВІДОМІСТЬ. ЗАСОБИ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ ОБРАЗІВ МОВНОЇ СВІДОМОСТІ. ТЕОРЕТИЧНИЙ ОГЛЯД ТА АНАЛІЗ

1.1 Поняття мовної свідомості, її рівні та функції

Мовна свідомість — термін сучасного мовознавства, який почав активно вживатися з 1980-х років. Наразі він має кілька витлумачень: механізм управління мовною діяльністю, який формує, зберігає та перетворює мовні знаки, правила їх поєднання й уживання; мовна картину світу, тобто образи свідомості, матеріалізовані в мовних знаках; ставлення людини до мови та її елементів, а також мовної дійсності.

Узагальнено, мовна свідомість - це комплекс психічних утворень, які відображають усвідомлення носія мови щодо мови як засобу спілкування та культурного вираження.

Лінгвістів цікавлять закономірності формування й функціонування мовної свідомості у внутрішньому та міжкультурному етнічному середовищі, специфіка мовної свідомості представників різних груп та реконструкція мовної свідомості минулих епох тощо.

Люди та спільноти ставляться до мови по-різному. Розглянемо рівні розвиненості мовної свідомості. На нульовому рівні мови не помічають взагалі. На низькому — сприймають як щось неістотне, жодної цінності в ній не вбачають та потреби не усвідомлюють. Низька мовна свідомість уразлива до антинормалізаторства, мовного цинізму та повної зневаги до рідної мови.

На середньому рівні мова стає предметом роздумів, узагальнень і оцінок. Людина із середнім рівнем мовної свідомості, загалом непогано знає мовні норми, але цілком органічного їх засвоєння ще немає: норми сприймаються радше як накинута ззовні обмеження. У надрах середньої

мовної свідомості зароджується уявлення про цінність мови, яка, щоправда, є мінімальною.

Людина з високою мовною свідомістю є зрілою мовною особистістю, якій властиве активне та зацікавлене ставлення до мови. Її лінгвістичні знання є складником наукового світогляду. Будучи досконало обізнаною з нормами, вона сприймає їх як запоруку успішного спілкування. Звичка дотримуватися норм переростає у внутрішню потребу. Розвиток на цьому рівні вже не треба заохочувати спеціально — він переходить у стадію саморозвитку.

Перш за все, мова – це не лише засіб спілкування, а й спосіб кодування думок, а свідомість – доступ до наших думок для дії та звіту. Це дає підстави розглядати мову як необхідну умову для свідомості, де мова – набір природних навичок, які є результатом взаємодії з навколишнім середовищем.

Учений Г. Ейгер диференціює такі основні функції мовної свідомості: відображувальну, яка створює мовну картину світу й реалізується в мовних значеннях, мовних формах і типах зв'язку між словами; оцінну (з урахуванням різних типів оцінності); орієнтувально-селективну, що забезпечує орієнтування в ситуації з метою вибору мовних засобів; інтерпретаційну, яка реалізується в двох аспектах: внутрішньомовному і міжмовному; регулятивну, що виступає у вигляді механізмів зворотного зв'язку, тобто здійснює контроль за мовними операціями й забезпечує оцінку висловлення з погляду відповідності чинним нормам.

Українські лінгвісти пропонують широке розуміння мовної свідомості як механізму управління мовною діяльністю, який формує, зберігає та перетворює мовні знаки, правила їх поєднання і вживання, а також ставлення людини до мови та її елементів. Це поняття увійшло в науковий обіг у зв'язку з поглибленням аналізу внутрішньої форми слова, вивченням мовної картини світу на матеріалі усної народної творчості.

Вербальне вираження мовної свідомості реалізується в мовній поведінці, визначеній комунікативною ситуацією з її лінгвальним наповненням та репрезентативністю екстралінгвальних параметрів мовця і водночас

відображає зв'язок з інтелектуалізованою абстрактною моделлю структурування соціокультурних типів мови.

1.2 Формування образів мовної свідомості

Формування образів у мовній свідомості є складним процесом, що включає в себе різноманітні фактори та впливи. Основні етапи цього процесу можна умовно узагальнити наступним чином:

1. Сенсорне сприйняття: Початковим етапом формування образів у мовній свідомості є сприйняття зовнішніх подразників через органи чуття. Звуки, образи, текстури – усе це стає початковим матеріалом для подальшого розуміння та інтерпретації.
2. Переробка інформації: Отримані сигнали потрапляють до мозку, де вони обробляються та інтерпретуються. Цей процес включає у себе розпізнавання звуків, слів, образів, а також їх зв'язку між собою.
3. Утворення асоціацій: Під впливом різноманітних факторів, таких як досвід, емоції, та контекст, доцільно асоціюються між собою окремі елементи мови. Наприклад, слово "сонце" може викликати асоціації з теплом, світлом, чи радістю.
4. Формування концепцій: На основі асоціацій формуються більш складні концепції та уявлення про світ. слова, фрази, та речення сприймаються не лише як окремі одиниці, але й як складові частини загальних концепцій.
5. Закріплення через використання: Через активне використання мови в мовленнєвій практиці образи у мовній свідомості закріплюються та розвиваються. Це може включати в себе письмове та усне спілкування, читання, аудіювання, та інші види мовленнєвої діяльності.

Загалом, формування образів у мовній свідомості – це постійний та неперервний процес, що залежить від великої кількості факторів та впливів.

1.3 Засоби впливу на формування образів мовної свідомості та аналіз їх впливу

У цьому розділі ми дослідимо основні засоби впливу на формування образів мовної свідомості, розглянемо їх у контексті та проаналізуємо вплив, який вони справляють.

1.3.1. Етнокультурний вимір

За переважною більшістю теорій губиться один із визначальних складників поняття, а саме його етнокультурний вимір. саме він дає змогу встановити родово-видовий зв'язок з етнокультурною свідомістю, яка є відображенням національного ціннісно-ментального сприйняття світу. Її основою є духовні цінності, традиції, звичаї, закодовані в усно-поетичних і писемних творах.

Застосовуючи алгоритм інваріантно-прототипного аналізу терміна, можна встановити категоріальне значення поняття «мовна свідомість», диференціювати його варіанти й визначити ядерну й периферійну зони їх реалізації.

Усебічний аналіз поняття «мовна свідомість» обґрунтовує його статус як психолінгвістичної категорії, яка охоплює вербалізовані засобами національної мови результати ментальної діяльності, сприйняття та засвоєння ін-формації. Її одиницями є концепти (етноцентризми), які реалізуються в мові за допомогою асоціативно-вербального тезауруса: слів, словосполучень, ви-словлювань, граматичних та логічних категорій, граматичних та текстотвірних форм, функціонування інтенційно-мотивувального механізму. На синхронному зрізі в мові постійно взаємодіють два різновиди вербальних виявів мовної свідомості: 1) пов'язаний із формуванням сталого механізму функціональних структур асоціативно-вербальних тезаурусів, виробленого ядра мереж, слів, граматичних і логічних категорій, що є виявом тяглості національної пам'яті;

2) пов'язаний із динамічними, насамперед оцінними, процесами у вербальних мережах, словесних структурах, інтенційних виявах.

Етнокультурний вимір має значний вплив на формування образів мовної свідомості, оскільки відображає різноманітні аспекти культурного життя. Спадковість мовних традицій, встановлені через покоління, створює основу для сприйняття мови та її використання. Державна мовна політика, в свою чергу, визначає офіційний статус мов, регулює мовну освіту та підтримку мовних меншин. Мовна ідентичність, тобто почуття належності до певної мовної спільноти, також формується під впливом етнокультурного середовища.

Ці аспекти разом визначають сприйняття та використання мови в повсякденному житті, створюючи образи мовної свідомості у людей. Це включає у себе відношення до різних мовних груп, стереотипи та уявлення про мови та їхнє використання в різних сферах життя, а також відчуття ідентичності та належності до певної культурної спільноти через мову.

1.3.2. Мовні норми та стандарти

Мовні норми і стандарти впливають на формування образів мовної свідомості через кілька ключових аспектів. Перш за все, вони визначають правила використання мови, що включає граматику, лексику, та фонетику. Це впливає на те, як ми сприймаємо та використовуємо мову, формуючи наші уявлення про правильність або неправильність виразу. Наприклад, коли мовний стандарт вимагає вживання певних граматичних конструкцій, це може створювати уявлення про те, що вони є більш правильними чи зручними.

Далі, мовні норми відображають соціокультурний контекст, що впливає на сприйняття мови як маркера ідентичності. Наприклад, деякі варіанти мовлення можуть бути пов'язані з певними соціальними класами, регіонами

або етнічними групами, що створює асоціації та стереотипи. Це може впливати на те, як ми сприймаємо самі себе та інших у мовному контексті.

Крім того, мовні норми й стандарти можуть впливати на комунікацію та спілкування. Люди, які відхиляються від цих стандартів, можуть бути сприйняті як менш компетентні або навіть неприйнятні з точки зору мови. Це може призвести до відчуття виключення або неповаги до мовлення деяких груп людей.

1.3.3. Медіа та культурне середовище, соціокультурний контекст

У сучасному світі вплив ЗМІ та медіа на мовне життя стає все більш вагомим, замінюючи часто навіть роль педагогічного виховання. Безмежна кількість телеканалів, медіа на різну тематку в соц мережах що пропагують українську мову, надають значний виховний вплив. Наразі, все більше і більше відомих особистостей, зірок та інфлюенсерів транслюють свої чітку позиції з приводу використання української мови як в інтернеті так і в побуті. Це безумовно впливає на пошановувачів, адже несвідомо всі рівняються на своїх кумирів, які задають тренди, і так само переходять на українську мову.

Напроти з контактними формами виховання, які включають уроки та бесіди, медіа розширюють свій вплив на широку аудиторію, але не завжди забезпечують зворотний зв'язок. Інтернет поєднує переваги обох форм, надаючи можливість обговорювати мовні теми на форумах та під час віртуальних конференцій, що залучає людей до активного участі в дискусіях та глибокого засвоєння ідеї.

Важливо зазначити, що дискусії про мовні питання в інтернеті часто супроводжуються словесною агресією та образами, що потребує уваги власників веб-ресурсів до дотримання норм етикету. Як медіа, так і Інтернет мають стати прикладами високої мовної культури, а не безкультур'я.

1.3.4. Освіта та мовне виховання

Виховання мовної свідомості, як і будь-яке виховання це безупинний та досить тривалий процес. Досвідчений учитель пробуджує любов до мови

непомітно та поступово, копіткою щоденною працею, організовуючи постійний потік ненав'язливих виховних сигналів і стимулів. Перебуваючи тривалий час у такому середовищі, учень підсвідомо засвоює від повідні норми та цінності, починає глибше відчувати мову і сприймати її як власне надбання.

Любов до мови часто ґрунтується на дитячих враженнях і переживаннях: вони глибоко западають у душу, закарбовуються в пам'яті, частково переходять у підсвідоме й надалі впливають на становлення особистості та її світовідчуття.

У дошкільному та шкільному віці велика виховна роль родинного спілкування. Початки мовної свідомості виникають тоді, коли в сім'ї панує культ рідної мови, коли нею проводять свята, читають класиків і сучасних авторів. Любов до мови формується на прикладі дорослих, тож дитина має відчувати, що росте в мовно свідомій родині.

Свідома прихильність до мови, цікавість до мовного життя починаються з елементарних знань, які дає середня, а потім і вища школа.

1.3.5. Власний досвід та вік

Власний досвід містить в собі сукупність всіх наведених раніше засобів. Він має значний вплив на формування образів мовної свідомості, оскільки він включає в себе всі індивідуальні життєві ситуації, яких з віком стає все більше. в яких людина спілкується та використовує мову. Проаналізуємо цей вплив з різних аспектів що вказують на індивідуальність:

1. Соціокультурний контекст: Власний досвід включає в себе мовні практики, що формуються в родині, серед друзів, у навчальних закладах та на роботі. Ці різноманітні середовища визначають типи мовленнєвих ситуацій, з якими стикається людина, а також впливають на її уявлення про мовленнєві норми та стандарти.

2. Емоційний контекст: Емоційні переживання під час спілкування, такі як радість, смуток, страх або злість, також впливають на спосіб виразу та сприйняття мовлення. Наприклад, емоційно насичені ситуації можуть призводити до використання емоційно забарвленої мови або навпаки, до вибору більш стриманого стилю.

3. Особисті вподобання та індивідуальність: Кожна людина має свої уподобання та індивідуальні особливості, які впливають на її мовленнєву поведінку. Наприклад, одна людина може віддавати перевагу активному спілкуванню та використанню багатого словника, тоді як інша може бути більш схильною до збереження мовчазності або використання простіших слів.

4. Культурні впливи: Культурний контекст, такий як національна та етнічна приналежність, релігійні переконання та культурні традиції, також визначає уявлення людини про мовлення та її мовленнєву поведінку. Наприклад, мовні звичаї та традиції, передані з покоління в покоління, формують основу мовленнєвої практики.

Тож, власний досвід утворює основу для формування образів мовної свідомості кожної людини та з віком постійно поповнюється, що і робить його безперервним та таким вагомим. Він включає в себе широкий спектр факторів, які впливають на спосіб сприйняття та використання мови, і є унікальним та ключовим для кожної особи.

Висновки до розділу 1

У цьому розділі ми розглядали концепцію мовної свідомості як складного явища, що включає в себе різні рівні та виконує різноманітні функції. Мовна свідомість сприяє формуванню та використанню мови як засобу комунікації, а також рефлексії над нею.

Ми також проаналізували процес формування образів мовної свідомості, який включає в себе взаємодію із мовним середовищем, соціокультурним контекстом та іншими факторами, що впливають на сприйняття та розуміння

мови.

У результаті аналізу поняття мовної свідомості та її формування, ми можемо зробити висновок, що мовна свідомість є ключовим аспектом мовної діяльності, який формується під впливом різноманітних факторів, включаючи культурні, соціальні та історичні контексти. Розуміння мовної свідомості допомагає краще розуміти сприйняття мови та його варіативність в різних культурних середовищах.

Також, ми розглядали різноманітні засоби, які впливають на формування образів мовної свідомості та аналізували їх вплив на сприйняття мови.

Етнокультурний вимір, мовні норми та стандарти, медіа та культурне середовище, соціокультурний контекст, освіта та мовне виховання, а також власний досвід – усі ці аспекти впливають на те, як ми сприймаємо та розуміємо мову.

Аналізуючи різноманітні засоби впливу на формування образів мовної свідомості, ми можемо зробити висновок, що мовна свідомість є комплексним явищем, що формується під впливом різних чинників. Кожен засіб впливу має свої особливості та може сприяти або перешкоджати процесу формування образів мовної свідомості. Розуміння цих засобів допомагає краще розуміти та аналізувати мовне сприйняття в різних культурних та соціальних контекстах.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА. АНАЛІЗ АСОЦІАТИВНИХ ПОЛІВ СТИМУЛІВ НА ПРИКЛАДІ СЛОВА-СТИМУЛУ «ЗРАДА / BETRAYAL». РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Результати аналізу асоціативного поля стимулу ЗРАДА

У процесі проведення вільного асоціативного експерименту для визначення особливостей сприйняття ЗРАДИ українським респондентам було запропоновано пройти онлайн-анкетування на платформі Google Forms протягом березня-квітня 2024 року та надати першу асоціацію, яка спадає на думку у відповідь на запропоноване слово-стимул. Чинники, які враховувались при проведенні анкетування – стать, місце проживання рідна мова, вік (Додаток А).

Для початку, розглянемо слово ЗРАДА за його визначенням згідно з «Словником української мови в 11 томах" (СУМ-11, Том 11, 1980, с. 696):

ЗРА́ДА, и, ж.

1. Перехід на бік ворога; віроломство, зрадництво. — справді бачу, що годі нам тут жити, коли під самим моїм боком як гадюка клубиться чорна зрада (Фр., IV, 1950, 108); Зрада кримського хана докорінно змінювала становище всього козацького війська (Кач., Вибр., 1947, 301); Лежить розстріляний за зраду батьківщини і товариства Андрій (Довж., I, 1958, 264).

2. Порухення вірності у коханні, дружбі. співав він, що любив колись щиро та вірно, а йому зрада сталась несподівана (Вовчок, I, 1955, 203); Ти коханого, подружко, чарувала, Зрада вдарила у серце, ніби грім (Забашта, Квіт., 1960, 143).

3. Відмовлення від своїх переконань, поглядів і т. ін. ...

У результаті вільного асоціативного експерименту було отримано 104 анкети та 104 реакції. Аналізуючи отримані реакції, отримуємо наступне асоціативне поле:

ЗРАДА (104) – *біль 17, брехня 6, сум 3, ненависть 2, ухилянт 2, зло 2, Янукович 2, не на часі, злість, лють, обман, політика, образа, ніж, зневага, неприємно, погано, можна, сльози, колишній, огида, окоп, вирок, чоловіча, відчай, страх, приниження, байдужість, корупція, негативно, смерть, переїзд до росії, підступна, підступність, боляче, помста, обман, державна, огида, перехід, глибокий біль, бруд, засудження, deception, влада, всюди, вчинок, політика, помста, поряд, слабкість, обман, помста, смерть, пам'ять, ненависть, неприємність, сльози, політична, переписка, погано, огида, оляюа, перемога, державна, і негатив, печаль, кінець, колаборанти, гріх.*

Оскільки в асоціативних полях ми маємо близько 100 реакцій. за ядро візьмемо перші 5 найчастотніших реакцій. Отже, відштовхуючись від цього, в даному асоціативному полі ядро утворено реакціями з частотністю 10-17, ближню периферію – реакціями з частотністю 3-10, дальню – реакціями з частотністю 1-2. Звідси й надалі результати аналізу подаватимуться у відсотковому співвідношенні для максимально коректного розуміння і полегшення подальшого зіставлення. Варто наголосити, що цей розподіл є суб'єктивним, оскільки підлаштований під конкретне асоціативне поле і не може бути об'єктивним.

Отже, структура асоціативного поля стимулу ЗРАДА, наведеного вище, має наступний вигляд:

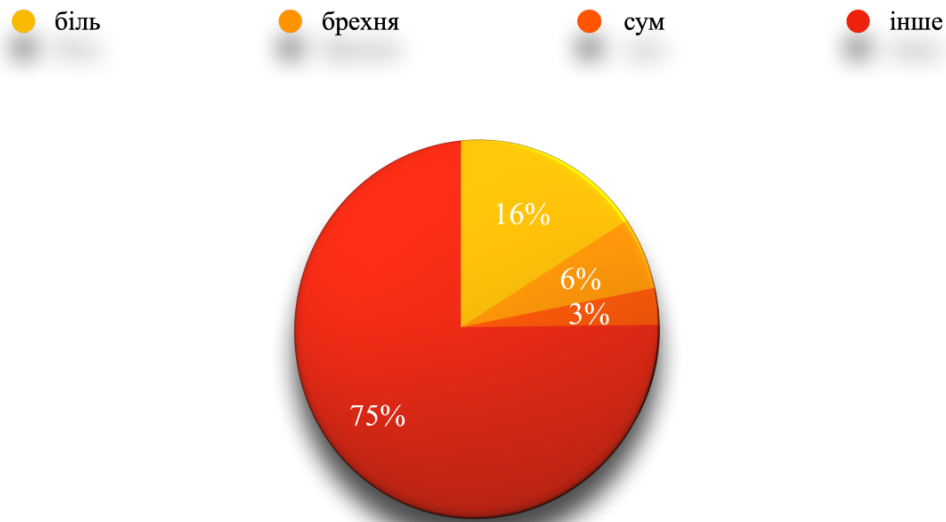
Ядро: *біль 17 (16%)*

Ближня периферія: *брехня 6, сум 3 (9%)*

Дальня периферія: *ненависть 2, ухилянт 2, зло 2, Янукович 2, не на часі, злість, лють, обман, політика, образа, ніж, зневага, неприємно, погано, можна, сльози, колишній, огида, окоп, вирок, чоловіча, відчай, страх, приниження, байдужість, корупція, негативно, смерть, переїзд до росії, підступна, підступність, боляче, помста, обман, державна, огида, перехід, глибокий біль, бруд, засудження, deception, влада, всюди, вчинок, політика, помста, поряд, слабкість, обман, помста, смерть, пам'ять, ненависть,*

неприємність, сльози, політична, переписка, погано, огида, оляюа, перемога, державна, і негатив, печаль, кінець, колаборанти, гріх.(75%).

Беручи до уваги найчастотнішу реакцію цього асоціативного поля (біль 17, 16%) та інші реакції, можна зробити висновок, що сприйняття зради сучасними українцями є досить болючим, особливо через теперішню

ситуацію в країні, а саме війну.

2.2 Результати аналізу асоціативного поля стимулу BETRAYAL

У процесі проведення вільного асоціативного експерименту для визначення особливостей сприйняття BETRAYAL англійськомовним респондентам в Канаді було запропоновано пройти онлайн-анкетування на платформі Google Forms протягом березня-квітня 2024 року та надати першу асоціацію, яка спадає на думку у відповідь на запропоноване слово-стимул. Чинники, які враховувались при проведенні анкетування – стать, місце проживання рідна мова, вік (Додаток А). Варто зазначити, що результат експерименту не можна вважати повною мірою вдалим через значний недобір відповідей англійською мовою.

Для початку, розглянемо слово ЗРАДА за його визначенням згідно «Cambridge Dictionary (Cambridge Dictionary, n. D.)»:

BETRAYAL

noun [C or U]

— an act of betraying someone or something, or the fact of someone or something being betrayed:

This was the first in a series of betrayals.

I felt a sense of betrayal when my friends refused to support me.

BETRAY

verb [T]

— to not be loyal to your country or a person, often by doing something harmful such as helping their enemies:

He was accused of betraying his country during the war.

She felt betrayed by her mother's lack of support.

For years they betrayed the UK's secrets to Russia.

formal *He promised never to betray his wife (= never to leave her for another person).*

У результаті вільного асоціативного експерименту було отримано 15 анкет та 15 реакції. Аналізуючи отримані реакції, отримуємо наступне асоціативне поле:

BETRAYAL (15) - hurt(2), hate (2), pain, painfull, Love, Hurtful, men, Anger, Untrustworthy, abandonment, Disappointment, Snake, Game of thrones

Беручи до уваги найчастотніші реакції цього асоціативного поля, можна зробити висновок, що сприйняття стимулу BETRAYAL сучасних канадійців корелюється зі словниковим визначенням терміну за словником Cambridge Dictionary (Cambridge Dictionary, n. D.), але значно відрізняється від результатів між українцями.

Отже, було відмічено факт того, що найчастотніші реакції, корелюється зі словниковим визначенням терміну за словником Cambridge Dictionary (Cambridge Dictionary, n. D.).

2.3. Зіставлення асоціативних полів стимулів ЗРАДА / BETRAYAL

У процесі побудови та аналізу асоціативних полів стимулів ЗРАДА / BETRAYAL на різних етапах роботи було встановлено ряд спільних та відмінних рис.

Як серед українськомовних респондентів, так і серед англомовних, найчастотніша ядерна реакція на слово-стимул ЗРАДА / BETRAYAL корелюється зі словниковим визначенням терміну.

Спираючись на проведені опитування, можемо дійти висновку що сприйняття українцями та канадійцями, слова ЗРАДА / BETRAYAL та картини світу в цілому, є досить різними та має більше розбіжностей ніж може здатися на перший погляд (Додаток Б).

Для українців, слово "зрада" має глибокі історичні корені, пов'язані з боротьбою за незалежність та територіальну цілісність. Історичні події, такі як події Голодомору, Великої Вітчизняної війни, Майдану та теперішня війна, формують українське сприйняття "зради" як порушення довіри, традицій та національних інтересів.

У контексті США, "betrayal" може бути сприйняте більш особисто та індивідуалістично. Воно може асоціюватися з підступністю, порушенням домовленостей або відмовою від довіри в особистих відносинах, бізнесі або політиці.

Ця різниця в сприйнятті виникає через різні культурні контексти, історичний досвід та цінності. Українці, відчуваючи тиск історичних подій на свою національну ідентичність, можуть бачити "зраду" як глибоке порушення, тоді як американці можуть фокусуватися на індивідуальному відношенні та довірі в особистих відносинах і сферах діяльності.

Висновки до розділу 2

Отже, в ході проведення вільного асоціативного експерименту протягом березня-квітня 2024 року на платформі Google Forms було опитано 104 українськомовних в Україні та 15 англійськомовних респондентів у Канаді та отримано 104 та 15 реакції відповідно. З отриманих реакцій було сконструйовано асоціативні поля стимулів ЗРАДА / BETRAYAL та проаналізовано їх.

Було визначено ядро, ближню та дальню периферію асоціативних полів та наведено графіки з відсотковим співвідношенням для більш наглядного розуміння.

Після проведення окремого аналізу для українськомовного та англійськомовного асоціативного поля, було проведено зіставлення для виявлення спільного та відмінного в особливостях мовної свідомості носіїв української та англійської мови. Було відмічено, що і серед носіїв української мови, і серед носіїв англійської, найчастотніша реакція співпадає зі словниковим визначенням терміну.

ВИСНОВКИ

У курсовій роботі було проведено аналіз мовної свідомості та її формування, вивчено засоби впливу на формування образів мовної свідомості та проведено практичний аналіз асоціативних полів стимулів на прикладі слова-стимулу "ЗРАДА/BETRAYAL".

У розділі 1 розглянуто поняття мовної свідомості, її рівні та функції, а також проаналізували процес формування образів мовної свідомості. Також, ми проаналізували різноманітні засоби впливу на формування образів мовної свідомості, включаючи етнокультурний вимір, мовні норми та стандарти, медіа та культурне середовище, освіту та власний досвід. Висновки цього розділу підтвердили, що кожен засіб впливу має свої особливості та може впливати на сприйняття мови.

У розділі 2 був проведений практичний аналіз асоціативних полів стимулів "ЗРАДА" та "BETRAYAL". Результати дослідження показали різницю у сприйнятті цих понять українцями та американцями, що зумовлено культурними та історичними контекстами.

Загальний висновок до цієї роботи підтверджує важливість розуміння мовної свідомості та її впливу на сприйняття мови в різних культурних та соціальних середовищах. Дослідження асоціативних полів стимулів "ЗРАДА" та "BETRAYAL" дозволило зрозуміти різницю у сприйнятті цих понять різними культурами, що є важливим для міжкультурного розуміння та співпраці.

RESUME

Actuality of theme. Since the modern world is characterized by a diversity of languages and cultures, the study of linguistic phenomena is of great importance. One of the key aspects of the study is the formation of images of language consciousness, which is determined by the influence of various factors that will be indicated and revealed in detail during the study. This will allow a better understanding of the processes of language awareness and their impact on society.

The purpose and objectives of the research. The purpose of this study is to analyze and identify the means that influence the formation of images of linguistic consciousness of speakers of different languages, namely: Ukrainian and English. Analyze the practical part in detail, namely: the results of a survey among Ukrainians and Canadians regarding the associative fields of the chosen stimulus word.

Tasks include the definition of such components as: Ethnocultural dimension, language norms and standards, media and cultural environment, socio-cultural context, education and language upbringing, own experience and age, in the formation of language consciousness, as well as analysis of their influence on language perception and use. Analysis and comparison of survey results among Ukrainians and Canadians.

The object is the linguistic consciousness of Ukrainians and Americans.

The subject is the associative fields of ЗРАДА / BETRAYAL

The material is the results of an associative experiment (questionnaire), scientific articles

Practical significance. It consists in the further possibility of other researchers using this work as a base and one of the sources when conducting further research.

Structure of work - the work (30 pages) consists of an introduction, two sections, conclusions, a summary, a list of used sources (18, of which 8 are in English), two appendices and examples of questionnaires.

Research methods

Literary analysis involves the study of scientific sources, books, articles, Internet resources and other materials related to the topic of the course work. This allows for sound evidence and concepts to support the argument.

Surveying consists in creating and conducting a questionnaire among the appropriate audience to collect data on certain aspects of the research topic.

Meta-analysis involves analyzing the results of previous studies to draw conclusions based on a general review of scientific data.

Research results

The study of the associative fields of "зрада" and "betrayal" made it possible to understand the difference in the acceptance of these concepts by different cultures, which is important for intercultural understanding and cooperation.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Живіцька, І. А. (2010). Мовна картина світу як відображення реальності. *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*, 4, 20–25. DOI: <https://doi.org/10.31812/filstd.v4i0.925>
словник української мови: в 11 томах. — Том 11, 1980. [Електронний ресурс]
Дата звернення: 08.05.2024
- Мартінек С. В. (2007). Український Асоціативний словник, Том 1: Від реакції до стимула. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка.
- Мартінек С. В. (2007). Український Асоціативний словник, Том 2: Від реакції до стимула. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка.
- Селіванова, О. О. (2008) сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава: Довкілля-К.
- Терехова Д. І. (2000). Особливості сприйняття лексичної семантики слів (психолінгвістичний аспект) [монографія] – К.: Київський державний лінгвістичний університет.
- Гапченко О. (2011) *Мовна свідомість людини як об'єкт лінгвістичних досліджень*. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика, (Вип. 22), 31–34.
- Гнатюк Л. П. (2005) Мовна свідомість у сучасній лінгвістичній парадигмі. *Українське мовознавство* (34), 3-8.
- Горошко Е.И. (2001) Интегративная модель свободного ассоциативного эксперимента. Харків, Каравела.
- Засєкіна Л.В., Засєкін с.В. (2008) *Психолінгвістична діагностика*. Луцьк, Ред.-видав. відділ "Вежа".
- Cambridge University Press. (n. d.). Betrayal. In *Cambridge Dictionary*. [Електронний ресурс] <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/betrayal>
Дата звернення: 09.05.2024

Sedivy J. (2014). *Language in mind: an introduction to psycholinguistics*. Sinauer Associates is an imprint of Oxford University Press.

Shaules J. (2015) *The Intercultural Mind: Connecting Culture, Cognition, and Global Living*. Intercultural Press

Language, Cognition, and the Brain: Insights from Sign Language Research - Diane Brentari

Language, Culture, and Society: An Introduction to Linguistic Anthropology - Zdenek Salzman, James Stanlaw, Nobuko Adachi

Language and Linguistic Diversity in the US: An Introduction - Susan Tamasi, Lamont Antieau

The Handbook of Language and Globalization - Nikolas Coupland

Language and Identity: An introduction - John Edwards

ДОДАТКИ

Щоденник експериментатора

Додаток А

№ П/П	ПЕРЕЛІК ВІДОМОСТЕЙ	ВІДОМОСТІ ЕКСПЕРИМЕНТ АТОРА	ПРИМІТКИ
1	ПІБ експериментатора, посада, місце роботи	кандидат філологічних наук, професор Терехова Діана Іванівна, студентка факультету германської філології та перекладу Василенко Лілія Володимирівна	виконано

№ П/П	ПЕРЕЛІК ВІДОМОСТЕЙ	ВІДОМОСТІ ЕКСПЕРЕМЕНТ АТОРА	ПРИМІТКИ
2	Місце проведення (країна, місто, село, тощо)	Німеччина, Рівне, Луцьк, Київ, Чернігів, Тальне, Нідерланди, Черкаси, с. Підгірці, Київська обл., с. Гущинці, Вінницька обл, Чернігів, Одеса, Умань, Долина, Переяслав, село Веселе, с. Нові Обиходи, Немирів, Брюссель, с.Дмитрів, Буча, Одеська область , м.Подільськ, Чехія, Прага, Житомир, Днепр Обл, Кривой Рог, село Печера, Хмельницький, Гостомель, Бровари	виконано; інші країни, окрім України, вказані у місці проведення – теперішні місця проживання або тимчасового перебування українців;
3	Дата проведення	Березень-квітень	виконано

№ П/П	ПЕРЕЛІК ВІДОМОСТЕЙ	ВІДОМОСТІ ЕКСПЕРЕМЕНТ АТОРА	ПРИМІТКИ
		2024	
4	Форма проведення	Інтернет-анкета	виконано
5	Кількість респондентів (чол., жін.)	Всього 104, 74 жін., 30 чол.	виконано
6	Мова анкетування	Українська	виконано
7	Рідна мова	Українська, рос	
8	Вік	<18 - 50	виконано

№ П/П	ПЕРЕЛІК ВІДОМОСТЕЙ	ВІДОМОСТІ ЕКСПЕРЕМЕНТ АТОРА	ПРИМІТКИ
1	ПІБ експериментатора, посада, місце роботи	кандидат філологічних наук, професор Терехова Діана Іванівна, студентка факультету германської філології та перекладу Василенко Лілія	виконано

№ П/П	ПЕРЕЛІК ВІДОМОСТЕЙ	ВІДОМОСТІ ЕКСПЕРЕМЕНТ АТОРА	ПРИМІТКИ
		Володимирівна	
2	Місце проведення (країна, місто, село, тощо)	Canada, Saint John Leduc, Alberta Calgary, Ottawa Edmonton, Montreal, Regina, ON, Peoria, Illinois, USA, Chicago Thornhill	виконано
3	Дата проведення	Березень-квітень 2024	виконано
4	Форма проведення	Інтернет-анкета	виконано
5	Кількість респондентів (чол., жін.)	Всього 15, 10 жін, 5 чол.	виконано
6	Мова анкетування	Англійська	виконано
7	Рідна мова	Англійська, китайська	виконано
8	Вік	<18 - 60	виконано

Додаток Б

Зіставна таблиця асоціативних полів досліджуваних стимулів

Українська мова	Англійська мова
<p>ЗРАДА (104) – біль 17, брехня 6, сум 3, ненависть 2, ухилянт 2, зло 2, Янукович 2, не на часі, злість, лють, обман, політика, Образа, Ніж, Зневага, неприємно, Погано, Можна, сльози, Колишній, Огида, окоп, Вирок, Чоловіча, Відчай, страх, Приниження, Байдужість, Корупція, Негативно, смерть, Переїзд до росії, Підступна, Підступність, їбана, Боляче, Помста, Обман, державна, огида, перехід, Глибокий біль, Бруд, Засудження, <i>desertion</i>, Влада, Всюди, вчинок, Політика, Помста, поряд, слабкість, Обман, Помста, смерть, Пам'ять, Ненависть, неприємність, сльози, політична, Переписка, Погано, Огида, Оляюа, Перемога, державна, і негатив, Печаль, Кінець, Колаборанти, Гріх.</p>	<p>BETRAYAL (15) - <i>hurt(2), hate (2), pain, painfull, Love, Hurtful, men, Anger, Untrustworthy, abandonment, Disappointment, Snake, Game of thrones</i></p>

Приклади анкет для проведення вільного асоціативного експерименту

13:07 docs.google.com LTE 63%

Please indicate your gender:

man

woman

Please indicate your place of residence (country, city):

Ваша відповідь _____

Please indicate your mother tongue:

Ваша відповідь _____

Please indicate your age:

under 18

18-25

26-30

31-35

36-40

41-45

46-54

[Запитати дозвіл на редагування](#)

13:08 docs.google.com LTE 63%

Ваша відповідь _____

Please write the first word that came to your mind in connection with what you read.

CANADIAN WOMAN

Ваша відповідь _____

Please write the first word that came to your mind in connection with what you read.

BETRAYAL

Ваша відповідь _____

Please write the first word that came to your mind in connection with what you read.

LAND

Ваша відповідь _____

Please write the first word that came to your mind in connection with what you read.

Ваша відповідь _____

[Запитати дозвіл на редагування](#)